

Raadsvoorstel

Onderwerp **Voormalige vuilstortlocatie Woltersum**

Registratienr. 6982690 Steller/telnr. Jasper Tonen/ 8409 Bijlagen 6

Classificatie	Openbaar ☐ Vertrouwelijk	
Portefeuillehouder	Joost van Keulen	Raadsc commissie
Langetermijn agenda (LTA) Raad	LTA ja: ☐ Maand Jaar LTA nee: ☒ Niet op LTA	

Voorgesteld raadsbesluit

De raad besluit:

- I. gezamenlijk met de provincie Groningen en de gemeente Ten Boer de voormalige vuilstortlocatie te Woltersum volledig te verwijderen;
- II. hieraan een financiële bijdrage te leveren ter hoogte van 3,2 miljoen euro;
- III. dit te dekken uit de reserve bodemsanering;
- IV. de financiële consequenties mee te nemen in de gemeentebegroting 2019;
- V. opdracht te geven tot de voorbereiding van de uitvoering.

Samenvatting

Aan de Bouwerschapweg in Woltersum bevindt zich een voormalige stortplaats. Deze stort bevat zowel huishoudelijk als (zwaar chemisch) bedrijfsafval. Het stortmateriaal leidde tot bodemverontreiniging en zeer veel onrust bij de direct omwonenden en inwoners van Woltersum. Per 1 januari 2019 gaat de locatie Woltersum als bevoegd gezag over naar de nieuwe gemeente Groningen. Als onderdeel van deze overdracht heroverwegen de drie betrokken overheden (provincie Groningen en de gemeentes Ten Boer en Groningen) nu de bestaande aanpak van de locatie Woltersum.

Diverse varianten zijn uitgebreid onderzocht. Tevens is er een maatschappelijke kosten en baten analyse uitgevoerd (MKBA). Mede naar aanleiding van de resultaten van de MKBA en onze wens om te komen tot een robuuste lange termijnoplossing is in samenspraak met de drie betrokken overheden besloten dat het volledig verwijderen van het stortmateriaal de beste oplossing is.

Vervolg voorgesteld raadsbesluit

Aanleiding en doel

De vuilstort, een voormalig openluchtzwembad, was vanaf medio jaren zestig in gebruik als stortplaats voor huisvuil, bedrijfsafval en chemisch afval. De exacte hoeveelheid en samenstelling van het stortmateriaal was niet bekend. Begin jaren tachtig heeft de provincie Groningen de stort voorzien van een waterdichte afdeklaag en een drainagesysteem. Sindsdien is de stortplaats, het drainwater en het grondwater rondom de vuilstort periodiek gecontroleerd. Uit de monitoringsresultaten van 2012, 2014 en 2016 bleek dat er stoffen uit de stort lekken via het grondwater. Op aandringen van de gemeente Groningen en Ten Boer en door de aanwezigheid van een restverontreiniging in de berm van de Bouwerschapweg, is in 2016 besloten aanvullend onderzoek te doen.

Uit onderzoek in de stortplaats kwam in januari 2018 naar voren dat er ongeveer elfduizend ton chemisch AKU-afval ligt (AKU is de voorloper van AKZO Nobel). In de stort zijn zware metalen (kobalt, koper, lood, zink), PAK, PCB's en minerale olie aangetroffen, evenals organische stoffen gerelateerd aan het AKU-materiaal. Het afval kan bestempeld worden als zwaar chemisch. Op de naastgelegen percelen is geen AKU-afval aangetroffen. De stoffen die uit de stort lekken zijn voornamelijk kobalt en organische stoffen die voortkomen uit het afbraakproces van de producten van het bedrijf AKU. In de nabijheid van de stort is het grondwater (kobalt en organische stoffen) en het slootwater (alleen kobalt) beïnvloed. De concentraties van kobalt in het grondwater en het slootwater zijn dermate laag, dat het geen gevaar oplevert voor de volksgezondheid. Daarnaast levert de aanwezigheid van de organische stoffen in het grondwater in de directe nabijheid van de stort momenteel geen gevaar op voor de volksgezondheid.

Het feit dat de stort lekt en dat de locatie per 1 januari 2019 onder het bevoegd gezag zal vallen van de nieuwe gemeente Groningen heeft ertoe geleid dat de huidige aanpak van afdekken en periodiek monitoren heroverwogen is.

De nieuwe gemeente Groningen zal het bevoegd gezag van de huidige gemeentes Haren en Ten Boer overnemen van de provincie. In Nederland zijn de grotere gemeentes zelf bevoegd gezag in het kader van de wet bodembescherming (Wbb), terwijl de provincie het bevoegd heeft in de kleinere gemeentes. Er is door onze juridische medewerkers uitgezocht wat de consequenties van deze overdracht zijn en hierbij is geconcludeerd dat de locatie bij wet overgaat naar de nieuwe gemeente en niet geweigerd kan worden.

Kader

Wet bodembescherming (Wbb): <http://wetten.overheid.nl/BWBR0003994/2017-01-01>
Beleid zeer zorgwekkende stoffen: https://www.rivm.nl/rvs/Stoffenlijsten/Zeer_Zorgwekkende_Stoffen
<https://www.tenboer.nl/over-ten-boer/vuilstort-bouwerschapweg>

Bijlagen:

- MKBA rapportage
- Onderzoeksrapport stortlocatie inclusief de vier kostenvarianten (4a-4d)

Argumenten en afwegingen

Er zijn diverse oplossingen mogelijk, waartoe een variantenonderzoek is uitgevoerd.

Variantenonderzoek

De volgende varianten maken hiervan onderdeel uit:

1. vernieuwen bestaande afdeklaag en monitoren drainagesysteem (variant 1);
2. inpakken van de verontreiniging: damwanden aanbrengen, nieuwe afdeklaag en eeuwigdurend monitoren (variant 2);
3. het volledig verwijderen van de stortplaats (variant 3a en 3b).

Voor alle drie de varianten geldt een heel belangrijke voorwaarde: ze mogen geen risico's opleveren voor de omgeving (Wet bodembescherming). Vermeld wordt nog dat de stort 'lekt'. Monitoring over de afgelopen jaren toonde al aan dat de gehalten aan verontreiniging fluctueren. Met variant 1 wordt dit

lekken/fluctueren niet opgeheven, maar worden de gevolgen hiervan (net als de afgelopen 30 jaar) wel beheerst (en waar nodig maatregelen getroffen zoals het jaarlijks opschonen van de slootbodems).

Uit het opgeleverde variantenonderzoek blijkt dat de kostenverschillen tussen de varianten groot zijn:

- variant 1: ± 1,7 miljoen euro
- variant 2: ± 15,3 miljoen euro
- variant 3a: ± 10 miljoen euro (afvoer naar en verwerking in België)
- variant 3b: ± 7,8 miljoen euro (storten bij de Stainkoeln)

Als alle drie de varianten actief en consequent worden uitgevoerd zoals beschreven in het variantenonderzoek, dan leveren ze met de huidige situatie in en rondom de stort geen risico's op volgens de Wet bodembescherming.

Maatschappelijke Kosten Baten Analyse (MKBA)

Naast de kosten van oplossingsrichtingen is ervoor gekozen om ook de effecten op bijvoorbeeld de omgeving, milieu, gezondheid, veiligheid etc. in beeld te krijgen. Hiertoe is een MKBA uitgevoerd. In een MKBA worden ook deze zachtere waarden - voor zover mogelijk - in euro's uitgedrukt zodat deze maatschappelijke effecten kunnen worden afgezet tegen de financiële kosten van een project. De MKBA is uitgevoerd om te dienen als hulpmiddel bij de besluitvorming over de heroverweging. Dit is ook zo richting de betrokken omwonenden en organisaties gecommuniceerd. Vanuit de Wet bodembescherming is een MKBA niet verplicht. De meeste belangen uit de MKBA worden ook niet beschermd door de Wet bodembescherming; de Wbb voorziet (alleen) in bescherming van het belang van de bodem.

De MKBA is uitgevoerd onder begeleiding van een extern deskundige van Twynstra Gudde en hierbij is gebruik gemaakt van de zogenaamde wikken-en-wegenmethodiek. De kern van de aanpak betreft het uitvoeren van twee werksessies met stakeholders, de sessie Wikken en de sessie Wegen. In deze sessies worden alle stappen van de MKBA doorlopen. De stakeholders die hiervoor worden uitgenodigd zijn alle belanghebbenden zoals in dit geval aanliggende melkveebedrijven, omwonenden, afgevaardigden van Dorpsbelangen Woltersum, GGD, deskundigen van de gemeenten Groningen en Ten Boer en de provincie die kunnen helpen bij het bepalen van effecten. Op basis van de eerste sessie en de aangeleverde informatie heeft Twynstra Gudde een maatschappelijke kostenbatenanalyse uitgewerkt voor de varianten/alternatieven van de voormalige vuilstort. Tijdens de Wegensessie zijn de voorlopige resultaten door Twynstra Gudde gepresenteerd. Vervolgens zijn deze met de deelnemers besproken en bediscussieerd. Dit heeft geleid tot een breed gedragen eindbeeld over de effecten van de verschillende varianten/alternatieven voor de vuilstort.

De uitkomsten van de MKBA zijn samengevat in tabel 1.

Tabel 1 Uitkomsten MKBA alternatieven voormalige vuilstort Bouwerschapweg (Bedragen in € 1.000,--. Periode 2018-2118, NCW, discontovoet 3%).

	Alternatief 1; afdekken en monitoren	Alternatief 2; afdekken en damwand	Alternatief 3a; Saneren, afzet naar Belgie/Duitsland	Alternatief 3b; Saneren, afzet naar Stainkoeln
Totale kosten	-1.608	-14.624	-9.786	-7.740
Maatschappelijke effecten				
Leefbaarheid	24	152	649	649
Gezondheid (stress gerelateerd)	11	1.753	7.013	7.013
Grondwaarde	0	0	39	39
Overlast uitvoering	-10	-7	-47	-47
Verkeersveiligheid	-0	-0	-96	-7
Klimaat-effect transport	-0	-1	-120	-9
Totaal maatschappelijk	25	1.897	7.439	7.638
MKBA Saldo	-1.583	-12.727	-2.347	-102
Baten/kosten ratio	0,02	0,13	0,76	0,99
PM-posten:				
Waarde landbouwbedrijven	0/-	0/-	0	0
Milieueffecten verwerking	0	0	-	-

In de tabel staan eerst de totale kosten per variant weergegeven. Variant 1 leidt tot de laagste investeringsopgave, namelijk 1,6 miljoen euro (contante waarde). Het plaatsen van een damwand (variant 2) leidt tot grote meerkosten, namelijk een investeringsopgave van 14,6 miljoen. De saneringsalternatieven 3a en b vragen om een investering van respectievelijk 9,8 en 7,8 miljoen euro. Vanuit maatschappelijk oogpunt zijn variant 3a en 3b de saneringsalternatieven die tot de grootste baten leiden, met name als gevolg van de effecten op gezondheid (stress gerelateerd) en leefbaarheid. Variant 3b leidt tot de grootste baten, namelijk 7,6 miljoen euro. De omvang van deze baten is dusdanig dat variant 3b ook tot het hoogste maatschappelijke eindsaldo leidt. Deze komt uit op € 162.000,- negatief met een baten-kostenratio van 0,98. Dit wil zeggen dat voor elke geïnvesteerde euro er € 0,98 wordt terugverdiend. De overige alternatieven leiden allemaal ook tot een negatief saldo en baten-kostenratio. Variant 1 is na variant 3b het best scorende variant met een MKBA saldo van -1,6 miljoen euro.

Uit deze MKBA blijkt dat volledige sanering vanuit maatschappelijk oogpunt tot de grootste baten leidt, met name als gevolg van de positieve effecten op gezondheid (minder stressklachten) en leefbaarheid. Het is daarmee uiteindelijk een afweging tussen de meerkosten van variant 3b ten opzichte van variant 1 en de maatschappelijke baten die daarmee gepaard gaan.

Risico's

Uit de MKBA analyse komt naar voren dat er een keuze gemaakt zal moeten worden tussen variant 1 en variant 3b. De voor- en nadelen van de beide varianten zijn hieronder weergegeven.

Variant 1: Monitoren, beheersen en vervangen afdeklaag

Voor:

- Voldoet aan de Wbb (door beheersing geen risico's).
- Sober en doelmatig, voldoet daarmee aan huidige beleidslijn inzake bodemsanering.
- Laagste kosten van 1,7 miljoen euro (bij een discontovoet van 3%). Worst case benadering (discontovoet 1%) laat zien dat deze kosten kunnen oplopen tot 4,1 miljoen euro.
- Bepaalde kans op onvoorziene kosten tijdens afdek/inpak werkzaamheden.

Tegen:

- Eeuwigdurende nazorg (monitoring).
- Jaarlijks opschonen omliggende sloten als gevolg van herverontreiniging omliggende sloten.
- Onzekerheid over onder- en zijafdichting (moment van doorslaan en risico's van doorslaan). Worst case benadering laat zien dat de theoretische reistijd van de verontreiniging door de afsluitende laag tussen de 150 - 500jr ligt vanaf start stort. Bij doorbraak komt de verontreiniging in de grondwater terecht met alle gevolgen van dien.
- Het is onduidelijk of aardbevingen ertoe kunnen leiden dat een mogelijke doorbraak versneld zal worden. Tot nog hebben aardbevingen geen invloed gehad op de stabiliteit van de stort.
- Aanwezigheid van zeer zorgwekkende stoffen (ZZS) in het stortwater. Al in geringe concentratie kunnen deze stoffen leiden tot grote, onherstelbare of langdurige schade aan mens of milieu. Doel van het overheidsbeleid is om deze stoffen zoveel mogelijk uit de leefomgeving te weren.
- Maatschappelijke baten/kosten ratio van circa 0 (elke geïnvesteerde euro levert maatschappelijk 0 cent op).
- Voldoet niet aan (bodem)convenantafspraken inzake afbouwen nazorg.
- Kans op Fall back scenario (alsnog opruimen).
- Verhoogde kans op onvoorziene kosten tijdens eeuwigdurende beheersingsperiode.
- Aanbrengen van nieuwe bovenafdichting lost huidige lekkage stort niet op (voor omwonende blijft de stort lek). Door de jaarlijkse monitoring en opschoning sloten wordt dit wel beheerst.
- Gemeente Groningen/Ten Boer wordt maatschappelijk probleemeigenaar.
- Oplossing heeft publieke opinie tegen: Inwoners is eerder al voorgehouden dat door het afdekken de stort niet lekt.
- Politieke en maatschappelijke onrust in Woltersum als gevolg van aanwezigheid stortplaats.

Voor variant 1 gelden grote financiële onzekerheden voor de lange termijn.

Variant 3b: Volledige ontmanteling stortplaats (Chemisch afval naar erkende verwerker)

Voor:

- Voldoet aan de Wbb (wegnemen risico's) en beleid rondom zeer zorgwekkende stoffen (ZZS).
- Geen nazorg verplichtingen.

- Maatschappelijke baten/kosten ratio van circa 1,0 (elke geïnvesteerde euro levert maatschappelijk een euro op).
- Verwijdering van zeer zorgwekkende stoffen (ZZS) uit de leefomgeving. ZZS in het stortwater wordt door middel van zuivering en afvoer residu verwijderd.
- Geen kans op onvoorziene kosten na afgraving.
- Gemeente Groningen/Ten Boer wordt geen maatschappelijk probleemeigenaar.
- Wegnemen van politieke en maatschappelijke onrust.

Tegen:

- Niet sober, wel doelmatig.
- Tijdelijke hinder, transport en overlast tijdens uitvoering.
- Hoge saneringskosten van 7,8 miljoen.
- Kans op onvoorziene kosten tijdens afgraaf werkzaamheden.

De kosten voor variant 3b zijn als volgt opgebouwd:

- Ontmantelingskosten	2,6 miljoen euro
- Afzetkosten Stainkoeln	3,8 miljoen euro
- Projectbegeleiding	104 duizend euro
- <u>Onvoorzien (20%)</u>	<u>1,3 miljoen euro</u>
Totaal, excl. btw	7,8 miljoen euro (afgerond)

De afzetkosten zijn bepaald aan de hand van een prijsopgave van de Stainkoeln en zijn hiermee redelijk zeker, ervan uitgaande dat de er niet meer dan 11 duizend ton chemisch afval in de stort aanwezig is. Er is uitgebreid onderzoek gedaan naar de hoeveelheid stortmateriaal en hierbij is een ruime marge gehanteerd. De ontmantelingskosten zijn geraamd op basis van praktijk ervaring, waarbij ook kosten zijn opgenomen voor veiligheidsmaatregelen. De voornaamste risico's zitten in de maatregelen die nodig zullen zijn om veilig te kunnen werken. Er is een ruime post onvoorzien opgenomen van 20%, wat overeenkomt met 1,3 miljoen euro.

Maatschappelijk draagvlak en participatie

De MKBA zoals eerder beschreven laat een zeer positief effect zien in het kader van maatschappelijk draagvlak voor variant 3b. Mocht besloten worden dat variant 1 toch prefereert, dan zal dit leiden tot een hoop maatschappelijke onrust in Woltersum en omgeving.

Financiële consequenties

De totale kosten voor het saneren van de voormalige vuilstortlocatie Woltersum zijn door bureau Royal HaskoningDHV geraamd op 7,8 miljoen euro. De voorgestelde kostenverdeling is als volgt:

- Provincie Groningen	4,0 miljoen euro
- Gemeente Groningen	3,2 miljoen euro
- <u>Gemeente Ten Boer</u>	<u>0,6 miljoen euro</u>
Totaal, excl. btw	7,8 miljoen euro (afgerond)

De bijdrage van de gemeente Groningen bedraagt 3,2 miljoen euro. Voorgesteld wordt dit bedrag te onttrekken uit de reserve bodemsanering. Deze reserve is bestemd voor de dekking van kosten van bodemsaneringen die niet uit andere bronnen gefinancierd kunnen worden en schadeclaims.

De stand van de reserve bodemsanering bedraagt op 1 januari 2018 5,2 miljoen euro. Na deze onttrekking resteert een bedrag van 2 miljoen euro. Dit bedrag is toereikend om specifieke risico's op het gebied van bodemsanering te dekken. Het totale risico bodemsanering risico is ingeschat op 2,2 miljoen euro met een kans van 75%.

Voor het weerstandsvermogen wordt echter integraal gekeken naar alle risico's en de beschikbare reserves van de gemeente Groningen. Gevolg is dat de inzet van de reserve bodemsanering invloed heeft op het weerstandsvermogen. Door deze onttrekking daalt de ratio met ruim 2 punten.

Het voorstel wordt eveneens voorgelegd aan de raad van Ten Boer en provinciale staten. Uitvoering zal naar verwachting in 2019 plaatsvinden, met mogelijke doorloop naar 2020. De financiële consequenties worden daarom meegenomen in de gemeentebegroting 2019.

De gemeente Groningen zal opdrachtgever zijn voor de sanering, waarbij afspraken gemaakt zullen worden over de kostenverdeling. Ook in het geval van meer- of minderkosten.

De genoemde bedragen zijn exclusief btw. De huidige eigendomssituatie biedt ons niet de mogelijkheid om de btw aftrekbaar te maken. De eigenaar van het perceel is overleden en de boedel is niet geaccepteerd. Na verloop van tijd zal het perceel automatisch eigendom worden van het bevoegd gezag. Momenteel zijn de kosten zijn niet te verhalen op de huidige eigenaar. Bij aankoop van het perceel zal de btw aftrekbaar worden. De notaris heeft aangegeven dat het mogelijk is om het perceel voor een symbolisch bedrag aan te kopen, waarmee de btw aftrekbaar wordt. Na besluitvorming zal dit proces verder afgehandeld worden.

Indien de gemeente Groningen besluit niet bij te dragen dan zal de provincie naar verwachting de bestaande afdeklaag vernieuwen (geraamde kosten 1,6 miljoen euro). Hiervoor zal tevens een bijdrage vanuit de gemeente gevraagd gaan worden. Voor de lange termijn blijven in dit geval (maatschappelijk en financieel) risico's bestaan voor de gemeente Groningen, zoals eerder beschreven.

Overige consequenties

We onderzoeken momenteel alle bodemlocaties in de gemeente Haren en Ten Boer. Momenteel is er geen aanleiding om aan te nemen dat er in de betreffende gemeentes sprake is van vergelijkbare situaties zoals bij de stortlocatie in Woltersum. We zullen het college te zijner tijd informeren over de warme overdracht van alle bodemlocaties naar de nieuwe gemeente Groningen.

Vervolg

Na een positief besluit van alle drie de besturen zal gestart worden met de voorbereidende werkzaamheden. De verwachting is dat de fysieke sanering medio 2019 zal gaan plaatsvinden.

Lange Termijn Agenda

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van Groningen,

de loco-burgemeester,
Ton Schroor

de secretaris,
Peter Teesink